

ใบความรู้ ที่ ๑ เรื่อง จีน (แม่น้ำฮวงโห)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ภูมิภาคเอเชียกับรากฐานทางประวัติศาสตร์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของเอเชีย
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

แม่น้ำฮวงโห หรือ “แม่น้ำเหลือง” เป็นแม่น้ำสายสำคัญทางตอนเหนือของจีน มีดินเลิซ (ดินเหลือง) ที่ถูกลมพัดมาทับถม ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืช เช่น ข้าวฟ่างและข้าวสาลี ความอุดมสมบูรณ์นี้ทำให้ผู้คนตั้งถิ่นฐานถาวรและพัฒนาการเกษตรอย่างก้าวหน้า แต่แม่น้ำฮวงโหก็มีน้ำท่วมบ่อยครั้ง ชาวจีนจึงต้องสร้างระบบชลประทานและคันกั้นน้ำ ทำให้เกิดความร่วมมือในชุมชนและการจัดระเบียบสังคม นำไปสู่การเกิดอาณาจักรจีนโบราณที่รุ่งเรือง

แม่น้ำฮวงโหก็มีด้านที่โหดร้าย เพราะเกิดน้ำท่วมใหญ่บ่อยครั้งจนได้รับฉายาว่า “ความทุกข์ของจีน” (China’s Sorrow) น้ำท่วมสร้างความเสียหายแก่บ้านเรือนและพื้นที่เกษตร แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้ดินริมฝั่งกลับมาอุดมสมบูรณ์ใหม่เสมอ จึงเป็นทั้งภัยพิบัติและประโยชน์ที่ชาวจีนต้องเรียนรู้การปรับตัว เช่น การสร้างเขื่อน คันดิน และระบบชลประทาน

อารยธรรมจีนที่เกิดขึ้นในกลุ่มแม่น้ำฮวงโหมีความก้าวหน้าอย่างมาก ทั้งด้านการเกษตร การปกครอง และวัฒนธรรม มีการพัฒนาเครื่องมือเหล็ก ระบบเขียนอักษร และโครงสร้างสังคมที่ซับซ้อน เมื่อเวลาผ่านไป จีนยังได้สร้างเส้นทางการค้าสำคัญเชื่อมต่อกับดินแดนอื่น ๆ เช่น “เส้นทางสายไหม” ซึ่งทำให้สินค้าของจีนโดยเฉพาะผ้าไหมและเครื่องเคลือบดินเผา แพร่ไปยังเอเชียกลาง ตะวันออกกลาง และยุโรป

แหล่งอ้างอิง

- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม ๙. (ม.ป.ป.). เรื่องอารยธรรมจีน. กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.
- Encyclopaedia Britannica. (ม.ป.ป.). *Yellow River*. สืบค้นจาก <https://www.britannica.com>
- National Geographic Education. (ม.ป.ป.). *Huang He Valley*. สืบค้นจาก <https://education.nationalgeographic.org>
- China Highlights. (ม.ป.ป.). *Yellow River Civilization*. สืบค้นจาก <https://www.chinahighlights.com>

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง อินเดีย (ลุ่มแม่น้ำคงคา และสินธุ)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ภูมิภาคเอเชียกับรากฐานทางประวัติศาสตร์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของเอเชีย
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ลุ่มแม่น้ำสินธุและลุ่มแม่น้ำคงคา ถือเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณที่สำคัญของอินเดีย พื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำทั้งสองสายอุดมสมบูรณ์จากดินตะกอนและได้รับน้ำจากฝนมรสุม จึงเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชหลากหลาย โดยเฉพาะข้าวและพืชไร่ ความอุดมสมบูรณ์นี้ทำให้ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานถาวรและพัฒนาเป็นสังคมเกษตรกรรมขนาดใหญ่

อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุเจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วยเมืองสำคัญอย่างฮารัปปา (Harappa) และโมเฮนโจดาโร (Mohenjo-daro) เมืองเหล่านี้มีการวางผังเมืองอย่างเป็นระเบียบ มีถนนตัดเป็นแนวตรง และมีระบบน้ำประปาและท่อระบายน้ำที่ก้าวหน้า แสดงถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรน้ำและความเจริญทางวิศวกรรมของผู้คนในยุคนี้

ส่วนลุ่มแม่น้ำคงคานอกจากจะเป็นแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการคมนาคมแล้ว ยังได้รับการยกย่องว่าเป็น “แม่น้ำศักดิ์สิทธิ์” ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู ทำให้มีบทบาทสำคัญทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม และสังคมของชาวอินเดีย นอกจากนี้ อินเดียยังเป็นศูนย์กลางการค้าทั้งทางบกและทางทะเล เชื่อมต่อกับเปอร์เซีย เมโสโปเตเมีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดังนั้น ลุ่มแม่น้ำสินธุและคงคาจึงเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ของอินเดีย แสดงถึงความก้าวหน้าในด้านเกษตรกรรม การวางผังเมือง ระบบชลประทาน การค้า ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

แหล่งอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ม.ป.ป.). *อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ*. สืบค้นจาก <https://www.stou.ac.th>
- National Geographic. (ม.ป.ป.). *Indus Valley Civilization*. สืบค้นจาก <https://education.nationalgeographic.org>
- UNESCO. (ม.ป.ป.). *Ganges River*. สืบค้นจาก <https://www.unesco.org>
- World History Encyclopedia. (ม.ป.ป.). *Indus Valley Civilization*. สืบค้นจาก <https://www.worldhistory.org>

ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง เมโสโปเตเมีย (ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ภูมิภาคเอเชียกับรากฐานทางประวัติศาสตร์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของเอเชีย
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เมโสโปเตเมีย หรือที่มีความหมายว่า “ดินแดนระหว่างแม่น้ำ” ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำไทกริสและยูเฟรทีสในภูมิภาคตะวันออกกลาง พื้นที่นี้เป็นที่ราบลุ่มที่ได้รับน้ำและตะกอนจากแม่น้ำ จึงมีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก แม่น้ำบริเวณรอบ ๆ จะเป็นทะเลทรายแห้งแล้ง

การท่วมของแม่น้ำไม่สม่ำเสมอ ทำให้ชาวเมโสโปเตเมียต้องสร้างระบบชลประทาน คลอง และเขื่อนเพื่อควบคุมและกักเก็บน้ำ การจัดการทรัพยากรน้ำดังกล่าวส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของคนและการพัฒนาการปกครองในรูปแบบเมืองรัฐ (City-States) ที่สำคัญ เช่น อูruk (Uruk), อุร์ (Ur) และบาบิโลน (Babylon)

เมโสโปเตเมียยังเป็นแหล่งกำเนิดนวัตกรรมสำคัญหลายอย่างของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นอักษรรูปลิ่ม (Cuneiform) ระบบกฎหมายอันโด่งดังอย่างกฎหมายฮัมมูราบี การคิดเลข และการสร้างสิ่งก่อสร้างยิ่งใหญ่ อีกทั้งการค้าขายทั้งทางบกและทางน้ำยังเชื่อมโยงเมโสโปเตเมียเข้ากับอียิปต์ อินเดีย และดินแดนอื่น ๆ

เมโสโปเตเมียจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่และสำคัญที่สุดของโลก เป็นต้นกำเนิดของความเจริญทางเกษตรกรรม การปกครอง การเขียน และกฎหมาย ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของมนุษยชาติสืบมาจนถึงปัจจุบัน

แหล่งอ้างอิง

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (ม.ป.ป.). *เมโสโปเตเมีย ดินแดนระหว่างแม่น้ำ*. สืบค้นจาก <https://social.obec.go.th> (หรือ URL ที่มาของบทความจริง หากครูลีลิงก์เต็ม)
- Encyclopaedia Britannica. (ม.ป.ป.). *Mesopotamia*. สืบค้นจาก <https://www.britannica.com>
- Encyclopaedia Britannica. (ม.ป.ป.). *Tigris-Euphrates river system*. สืบค้นจาก <https://www.britannica.com>
- World History Encyclopedia. (ม.ป.ป.). *Mesopotamia*. สืบค้นจาก <https://www.worldhistory.org>

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง เส้นทางสายไหม (Silk Road)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ภูมิภาคเอเชียกับรากฐานทางประวัติศาสตร์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของเอเชีย
รายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เส้นทางสายไหมเป็นเครือข่ายการค้าสำคัญที่เชื่อมโยงจีน อินเดีย เอเชียกลาง ตะวันออกกลาง และยุโรปเข้าด้วยกัน ไม่ได้เป็นเพียงเส้นทางการแลกเปลี่ยนสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นช่องทางการถ่ายทอดความรู้ ศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรมระหว่างผู้คนต่างดินแดน

ภูมิศาสตร์ของเส้นทางสายไหมเต็มไปด้วยความท้าทาย ทั้งทะเลทรายทากลามากัน เทือกเขาหิมาลัย และที่ราบสูงทิเบต การเดินทางจึงยากลำบาก ผู้เดินทางจำเป็นต้องอาศัยเมืองโอเอซิสเป็นจุดพักระหว่างทาง เมืองสำคัญ เช่น ซามาร์คานด์ (Samarkand) และคัชการ์ (Kashgar) จึงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าและวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรือง

สินค้าที่แลกเปลี่ยนกันบนเส้นทางสายไหมมีทั้งผ้าไหม ชา เครื่องเทศ เครื่องแก้ว และโลหะมีค่า ขณะเดียวกัน ความเชื่อทางศาสนาหลายศาสนา เช่น พุทธ คริสต์ และอิสลาม ก็แพร่กระจายไปตามเส้นทางนี้ ทำให้เกิดการผสมผสานของวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย

เส้นทางสายไหมจึงไม่เพียงเป็นเส้นทางการค้า แต่ยังทำหน้าที่เป็น “สะพานเชื่อมอารยธรรม” ที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของโลกโบราณ และวางรากฐานให้กับการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในยุคต่อมา

แหล่งอ้างอิง

- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). *เส้นทางสายไหมกับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม*. สืบค้นจาก <https://www.sac.or.th>
- Encyclopaedia Britannica. (ม.ป.ป.). *Silk Road*. สืบค้นจาก <https://www.britannica.com>
- National Geographic. (ม.ป.ป.). *Silk Road*. สืบค้นจาก <https://www.nationalgeographic.com>
- UNESCO. (ม.ป.ป.). *Silk Roads: the Routes Network of Chang'an-Tianshan Corridor*. สืบค้นจาก <https://www.unesco.org>